

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi

Lausuntopyyntö 12.4.2021 VN/3884/2020

Korkeakoulujen saavutettavuussuunnitelma

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ottaa lausunnossaan kantaa selvityshenkilö, erityisasiantuntija Tapio Kosusen laatimaan luonnokseen korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelmaksi niiltä osin kuin esitykset koskevat ammatillista koulutusta.

Tavoite 2. Korkeakoulut laativat omat saavutettavuussuunnitelmansa

AMKE pitää kannatettavana korkeakoulujen laatimia saavutettavuussuunnitelmia, joilla edistetään mm. korkeakoulutuksessa aliedustettuihin ryhmiin kuuluvien opiskelijoiden pääsyä korkeakoulutukseen sekä heidän opinnoissa edistymistään ja työllistymistään.

Ammatillinen koulutus tuottaa yleisen jatko-opintokelpoisuuden ammattikorkeakouluun ja yliopistoon. Ammattikorkeakouluissa vuonna 2020 opiskelupaikan vastaanottaneista 52 prosentilla oli suoritettuna ammatillinen koulutus. Yliopistoissa vastaava osuus oli noin kolme prosenttia. AMKE pitää tärkeänä, että erityisesti yliopistot kehittävät opiskelijavalintojaan siten, että opinnot olisivat paremmin saavutettavia myös ammatillisen taustan omaaville.

Tavoite 4. Opetus- ja kulttuuriministeriö tuottaa korkeakouluopiskelijoiden taustoista yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa korkeakoulutuksen ja korkeakoulun saavutettavuutta koskevan tietopohjan vahvistamiseksi opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen tietokantaan indikaattorit, jotka mahdollistavat saavutettavuuden edistymisen säännöllisen seurannan.

AMKE pitää tärkeänä, että korkeakoulutuksen saavutettavuuden edistämisessä hyödynnetään tiedolla johtamista. Tiedon pitää olla ajantasaista, vertailukelpoista ja helposti eri toimijoiden hyödynnettävissä, jotta se auttaa toiminnan kehittämisessä.

Tavoite 5. Opetus- ja kulttuuriministeriö perustaa korkeakoulutuksen saavutettavuusfoorumin korkeakoulutuksen saavutettavuuden edistämiseksi ja jatkuvan, yhteistyössä tapahtuvan kehittämisen mahdollistamiseksi. Foorumi toimii tutkijoiden ja muiden keskeisten toimijoiden kohtauspaikkana ja alustana tutkimustulosten, kokemusten ja hyvien käytäntöjen keskinäiselle jakamiselle. Foorumi laatii korkeakoulutuksen saavutettavuuden kansallisen toimenpideohjelman ja tukee korkeakouluja niiden saavutettavuussuunnitelmatyössä.

AMKE kannattaa esitystä foorumin perustamisesta, johon kutsutaan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen sekä keskeisten sidosryhmien edustajien lisäksi muiden koulutusasteiden edustajat. Sekä ammatillisen tutkinnon että ylioppilastutkinnon suorittaneilla on yleinen jatko-opintokelpoisuus ammattikorkeakouluun ja yliopistoon. On ehdottoman tärkeää, että korkeakoulujen saavutettavuutta kehitetään korkeakoulujen, lukio- ja ammatillisen koulutuksen sekä muiden keskeisten toimijoiden yhteistyössä. AMKE katsoo, että foorumi tukisi koulutusasterajat ylittävää yhteistyötä ja vuorovaikutusta.

Tavoite 6. Koulutus- ja osaamistasoa nostetaan

Vuonna 2030 vähintään 50 prosenttia nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon. AMKE ei ota kantaa siihen, mille aloille tavoitteen saavuttamisen edellyttämät lisäaloituspaikat tulisi suunnata. Korostamme, että tavoitteen saavuttamisen edellytyksenä on, että nykyistä useampi ammatillisen koulutuksen taustan omaava suorittaa myös korkeakoulututkinnon.

Tavoitetta koulutustason nostosta tukisi myös se, että ammatillisen koulutuksen suorittaneiden koulutuspolkua korkea-asteen opintoihin tuetaan kaikissa työuran vaiheissa. Tällä hetkellä toimet painottuvat nuoriin ammatillisen perustutkinnon suorittaneisiin. Tämä tarkoittaa esimerkiksi avoimeen korkeakouluopintoihin perustuvan väylän selkeyttämistä ja vahvistamista.

Elinikäisen ohjauksen rooli on tärkeä. Elinikäisen ohjauksen strategian 2020–2023 tavoitetta ”Parannetaan kaikenikäisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia hyödyntää tarvitsemiaan tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita koko elämänkaaren” tulee edistää.

Tarvitaan laaja-alaista toisen asteen ja korkeakoulujen yhteistyötä ammatillisen tutkinnon suorittaneiden korkeakoulutukseen pääsyn nopeuttamiseksi ja opintojen sujuvoittamiseksi. Tällä hetkellä kehittämistyötä tehdään liikaa siiloissa. Tästä esimerkkinä on keväällä 2022 voimaan tuleva ylioppilastutkintouudistus. Valmistelussa ei huomioitu kaksoistutkinnon asemaa, minkä seurauksena uudistus vähentää todennäköisesti kaksoistutkinnon vetovoimaa. Moni valmistuneista on jatkanut opintoja ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa.

Tavoite 23. Korkeakoulujen opiskelijavalintaa kehitetään saavutettavuuden parantamiseksi

Korkeakoulujen tulee kehittää opiskelijavalintojaan siten, että opinnot olisivat paremmin saavutettavia myös ammatillisen taustan omaaville. AMKE esittää, että todistus- ja valintakoeväylien rinnalla kehitetään esimerkiksi avointen korkeakouluopintojen väylää.

Monet ammattikorkeakoulut ja ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat luoneet alueellisia tai paikallisia väyläopintoja ammatillisesta korkeakouluun. Ongelmallista sopimukseen perustuvissa väyläopinnoissa on, että malli sulkee samanlaisen tutkinnon suorittaneilta yhdenvertaisen hakumahdollisuuden. AMKE esittää väyläopintojen valtakunnallistamista, esimerkiksi osana korkeakoulujen Digivisio2030 työtä.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry

Veli-Matti Lamppu
toimitusjohtaja

Satu Ågren
johtava asiantuntija

Lisätiedot: johtava asiantuntija Satu Ågren, 040 7723234, satu.agren@amke.fi